

خرس در تاریخ و ادب ایرانیان

جوان‌ترین حیوان روی زمین

از نظر تبار شناسی (پیشینه حضور) خرس‌ها جوان‌ترین حیوانات روی زمین هستند که در طی ادوار گذشته از آفریقای‌شمالی به روسیه مهاجرت کرده و تا سرزمین‌های آمریکای شمالی پراکنده شده‌اند. در اروپا ابتدا در انگلستان مشاهده شده و بعدها در نواحی مرکزی و قسمت‌های جنوبی و شمال اروپا گسترش یافته‌اند. خرس‌ها پستاندارانی هستند با جثه‌ای تومند و به عنوان بزرگترین پستانداران گوشتخوار خشکی شناخته شده‌اند.

در ایران اولین بار جانورشناسی روس به نام زارودنی (zarudny) در اوایل قرن بیستم در بلوچستان این جانور را مشاهده و گزارش کرد. تا مدت‌ها خبری از خرس سیاه نبود و محققان فکر می‌کردند نسل این گونه زیبا در ایران منقرض شده است تا اینکه در سال ۱۳۵۲ ماموران سازمان حفاظت محیط زیست آن را در مناطق جنگلی جنوب کرمان مشاهده کردند.

خرس سیاه در تاریخ و ادب ایرانیان

ریشه‌ی واژگانی:

واژهٔ خرس از ریشه اوستایی اَرَشَه areas – مشتق شده است. در فارسی باستان کلمهٔ "ارشام" ،که نام جد داریوش اول هخامنشی است، از همین ریشه مشتق شده است، به این ترتیب که "arsa" به معنی خرس در فارسی باستان با "ama" به معنی زور ترکیب شده و جمعا ترکیب "arsam" به معنی نیرو و قدرت خرس یا دارای زور خرس حاصل شده است. خرس که می‌آید، سنجاب‌ها فرار می‌کنند. منظور

منبع: کتاب "هنر دربارهای ایران"، نوشته ابوالملا سوداآور، ترجمه ناهید محمد شیروانی، نشر کارنگ، ۱۳۸۰

<div></div>	<div>خرس سیاه در گویش محلی بلوچی "مم" (mem) نامیده میشود.</div>
<div>در گویش مردم بشاگرد هرمزگان به خرس سیاه هرس گفته میشود.</div>	

این است که وقتی فرد قوی و قلدر وارد عمل می‌شود تمام ضعیف‌تر و مظلوم ترها فرار می‌کنند.

صورت پهلوی کلمهٔ خرس به تلفظ فارسی امروزی آن بسیار نزدیک است و به شکل "xirs" ثبت شده‌است. به گفتهٔ محمد معین در حاشیهٔ برهان قاطع این کلمه در زبان پهلوی به شکل "ars" نیز تلفظ میشود. یکی از نکات جالب در کتاب "بندهش" آن است که در آن خرس را یکی از انواع مردمان دانسته است:

«روی هم بیست و پنج گونه (مردم) از تخم کیومرث بودند، چون زمینی، آبی، … و بیشه‌های دندبار که مانند گوسپندان موی بر تن دارد که (آن را) خرس گویند…» و در آن چگونگی تولد خرس مطابق باور ایرانیان باستان چنین توضیح داده می‌شود:

«چون فره از جم بشد، به سبب بیم از دیوان، دیوی را به زنی گرفت و جَگگ، خواهرش را به زنی به دیوی داد، کپی و خرس بیشه‌های دندبار و دیگر سرده‌های تپاه‌کننده از ایشان بود…»

خرس در شاهنامه:

در شاهنامه از شکار خرس هنگام توصیف کودکی سیاوش سخن به میان آمده است و برای نشان دادن دلآوری او از همان اوان کودکی، او را شکارچی خرس، معرفی می‌کند:

چو ده ساله شد گشت گردی سترگ

به زخم گراز آمد و خرس و گرگ

خرس در ادب فارسی:

در دیوان‌های شعر فارسی تنها ابیات معدودی در مورد خرس نقل شده: نظامی در ویس و رامین "دلگشایی جستن از خرس" را کنایه از امر غیر ممکن می‌داند چرا که بر اساس باور عامه دلگشایی جستن یا همان دلجویی جستن از خرس نیز کاری غیر ممکن است، ناصرخسرو مردم نفس پرست را برای رفتار خرس‌وار سرزنش می‌کند.

بر خواب و خور فتنه شده ستند خرس وار

تا چند که خو چر بخورند و فرو مُرند
سعدی نیز از خرس بازی (رقص خرس) و خرسک بازی یاد کرده است.

خرس در مثلها:

«خرس در کوه، بوعلی سیناست.» از آنجا که محل زندگی خرس در کوه و لابه لای صخره‌ها است و به محل سکونت خود کاملا مشرف است، این آگاهی از محل زندگیش را به علم بوعلی سینا تشبیه کرده‌اند.

ویژگی‌های ظاهری

زیستگاه خرس سیاه آسیایی از جنوب شرق ایران تا شرق آسیا کشیده شده است و از آنجا که آن‌ها در هر منطقه بر اساس نوع زیستگاه در شرایط متفاوت آب و هوایی زندگی می‌کنند، ممکن است ویژگی‌های رفتاری این گونه از جمله خواب زمستانی در زیستگاه‌های مختلف متفاوت باشد.
در ایران پژوهش‌های کمی در رابطه با خرس سیاه آسیایی انجام شده است و اطلاعاتی که از این گونه وجود دارد بیشتر از منابع بین‌المللی گرفته شده است.

- طول سر و تنه ۱۲۰ تا ۱۸۰ سانتیمتر، طول دم ۷ تا ۱۰ سانتیمتر، ارتفاع ۹۰ سانتیمتر و وزن ۵۰ تا ۱۷۰ کیلوگرم.
- رنگ بدن خرس – بجز اطراف پوزه که روشن‌تر است– مشکی است.
- یکی از ویژگی‌های خاص خرس سیاه آسیایی وجود طوق بزرگ سفید زیر گردن است. این طوق به شکل هفت (کمانی) زیر گردن قرار گرفته و به دو طرف شانه‌ها کشیده شده است اسم یونانی این خرس (Selenarctos) از همین صفت منشأ می‌گیرد.

- اثر به جای مانده از دست(سمت چپ) و پای(سمت راست).، یکی از دلایلی که ایرانیان باستان خرس را از نژاد انسان می‌پنداشتند، رد کف پای این حیوان است. که شبیه رد پای انسان است.

طبیعت ایران، خرس سیاه آسیایی صفحه دو

ویژگی‌های زیستی

- خرس سیاه در سن ۳ سالگی بالغ شده و برای جفت‌گیری آماده می‌شود و در اواسط تابستان جفت‌گیری می‌کند. دوران بارداری آن‌ها حدود ۸– ۶ ماه به طول می‌انجامد.
- جفت‌گیری آن‌ها با کشتی‌گرفتن، صدای مهیب و شلوغی همراه است. در اواخر زمستان یعنی پایان دوره خواب زمستانی، نوزادان با چشمان بسته به دنیا می‌آیند و تا شروع فصل بهار از شیر مادر تغذیه می‌کنند. خرس‌ها در بهار سریع‌تر از زمستان رشد می‌کنند.
- خرس‌ها معمولا دوقلو زایی داشته اما چهارقلو زایی هم در آن‌ها مشاهده شده است.

- نوزادان خرس سیاه حدود یک پانصدم وزن مادر (مادر؛ حدود ۵۰ تا ۱۷۰ کیلوگرم وزن دارد) وزن دارند در صورتی که در انسان وزن نوزادان حدود یک بیستم وزن مادر است.

- به نظر می‌رسد با توجه به شرایط خاص مادر در هنگام زایمان اگر جنه‌ی بچه‌ها بزرگتر بود حیوان نمی‌توانست آن‌ها را پرورش دهد. نوزاد زمانی متولد می‌شود که مادر در خواب زمستانی است و در این مدت از شیر مادر تغذیه می‌کند.

- جالب توجه است که حیوان ماده دارای شش پستان است و این در حالی است که پستانهایی که در محدوده کشاله ران قراردارند شیر کمتری دارند به همین دلیل توله‌هایی که هنگام تولد جنه کوچک‌تری دارند از پستان‌هایی که شیر کمتری دارد تغذیه می‌کنند.
- موی بچه خرس‌ها به سرعت رشد می‌کند. بعد از تولد، مادر از بچه‌ها به خوبی مواظبت نموده و تا زمان رشد کافی، آن‌ها را با خود بیرون نمی‌آورد.

- معمولا بچه‌ها در موقع تولد بسیار کوچک به اندازه یک موش صحرایی بوده، چشمانشان بسته، بدنشان پوشیده از موهای مایل به آبی و وزنشان به حدود ۲۲۰ گرم می‌رسد.
- در چهار ماهگی بچه‌ها می‌توانند مادر خود را بعد از خواب زمستانی‌اش دنبال کنند، اگرچه هنوز ضعیف‌اند.
- مادر، پیدا کردن غذا، بالارفتن از درختان و شناکردن را به آنها می‌آموزد. هرچند که نمی‌دانیم حیوان تا چه اندازه این کار را غریزی انتقال می‌دهد و تا چه اندازه خود از مادر یادگرفته بوده و به اصطلاح تا چه حد فرهنگی است (بهتر است گفته شود که این استعداد در خرس‌ها موجود است)، هرچند که در مناطقی مثل بلوچستان آبی برای شنا وجود ندارد ولی خرس‌های سیاه آسیایی که در مناطق دیگر زندگی می‌کنند

<div></div>	<div>شکار چپان معتقدند که فعالیت آن‌ها موجب کنترل جمعیت حیات وحش می‌شود. این ایده که فعالیت‌های صیادی بر جمعیت موثر است، امروزه مورد قبول نیست. بیشتر گفته می‌شود که صیادان سرریز جمعیت را برمی‌دارند در صورتی که اگر آن‌ها نیز شکار نمی‌شدند، با بیماری، گرسنگی یا انگل‌ها جمعیت‌شان کنترل می‌شد.</div>
---------------------------------------	---

خرس سیاه‌آسیایی به عنوان یکی از کم‌یاب‌ترین و آسیب‌پذیرترین گونه‌ها در ایران و حتی دنیا به شمار می‌رود. می‌توان گفت که این حیوان از نظر اهمیت حفاظت در کشور ما بعد از یوزپلنگ در رتبه دوم قرار دارد.

عکس از David Blank

- شنا را به توله‌های خود یاد می‌دهند.
- توله‌ها تقریباً بین دی‌ماه تا بهمن‌ماه متولد می‌شوند و هفده ماه با مادر زندگی می‌کنند. مادر مجدداً جفت‌گیری می‌نماید و بعد از آن توله‌ها مادر خود را ترک کرده در نتیجه مادر حدود هفت ماه به تنهایی زندگی می‌کند تا زمانی که نوزادان جدید متولد شوند.

- خرس‌ها منزوی و گوشه‌گیرند.
- خرسها قلمرو طلب هستند و محدوده‌هایی را به عنوان قلمرو علامت گذاری می‌کنند.
- یکی از عادات عجیب و فوق‌العادهٔ آن‌ها این است که اگر ناگهان بر لبه تپه‌ای غافلگیر شوند خود را لوله کرده و صدها متر بر روی خود می‌غلتنند.
- حتماً می‌دانید که همه خرس‌ها می‌توانند از درخت بالا بروند. یک خصوصیت جالب خرس سیاه آن است که موقع پایین آمدن از درخت می‌تواند رو به پایین (وارونه) از درخت پایین بیاید.

عکس از David Blank طبیعت ایران، خرس سیاه آسیایی صفحه سه

زیستگاه خرس سیاه آسیایی

- خرس‌ها در همه نقاط جهان جز استرالیا یافت می‌شوند.
- خرس‌های سیاه آسیایی در کشورهای ژاپن، چین، روسیه، تایوان، هند، نپال، ویتنام، افغانستان، پاکستان و ایران پراکندگی دارند.
- در ایران نیز در استانهای کرمان، سیستان و بلوچستان و هرمزگان زیست می‌کنند.
- استان سیستان و بلوچستان در مناطق سراوان، سرباز، ایرانشهر، نیک شهر و سمرقند.
- استان کرمان در مناطق ده‌بکردی، جبال بارز، کهنوج و بحرآسمان.
- استان هرمزگان در قلوان، جاهو دق زاغ، گوردی در بشاگرد، رودان، ارتفاعات سردشت و جکدان جاسک، ارتفاعات زاع یوززال واقع در رودخانه دژ میناب

- ایران را می‌توان غربی‌ترین نقطه پراکندگی خرس سیاه آسیایی درجهان به شمار آورد؛ این خرس از مناطق شرقی هم مرز با پاکستان وارد ایران می‌شود.
- این مناطق به دلیل داشتن غارهای فراوان و ارتفاع‌های صعب‌العبور برای زندگی خرس‌ها مناسبند.
- این گونه به دلیل دارا بودن دندان‌های گوشت بُر (کارناسیل) به راسته گوشت‌خواران تعلق دارد اما در طبیعت موجودی همه چیز خوار است و

طبیعت ایران، خرس سیاه آسیایی صفحه چهار

■ مکانهای مشاهده

بسته به شرایط محیطی و فصل سال از ماهی‌ها، پستانداران کوچک، میوه درختان، حشرات، نوزاد پستانداران و مهره‌داران کوچک تغذیه می‌کنند.

- غذای مورد علاقه خرس‌ها درختچه‌ای به نام داز (*Nanorbops ritchieana*) است که از خانواده خرما و شبیه نخل زیتنی است. میوه این درختچه گوشتی بوده و هسته‌ای به اندازه یک فندق دارد. همچنین خرس‌ها در فصول مختلف از جوانه‌های این گیاه که بسیار نرم و مغذی است و پنبِر خرما نامیده می‌شود تغذیه می‌کنند.
- میوه کنار نیز از دیگر غذاهای مورد علاقه خرس سیاه است. خرس‌ها همچنین از زیتون وحشی، بنه، انجیر، انگور وحشی، انگور دست‌کاشت، نارنگی و گریپ فروت و همچنین میوه گیاهانی مانند تمشک و نسترن وحشی و کندوهای عسل وحشی استفاده می‌کنند.
- در مدافع جمع آوری شده از خرس‌ها مقدار زیادی پوست قاب بال Coleoptera مشاهده شده است.
- خرس‌ها در پیدا کردن غذای مورد علاقه‌شان خیلی فرصت طلب هستند و در فصولی که این مواد غذایی فراوان است حداکثر استفاده را می‌برند. همچنین متاسب با فصل سال زمان فعالیت خود را برای تغذیه تغییر می‌دهند. این امر شاید یکی از دلایل بقا این حیوان باشد.

منطقه بشاگرد یکی از زیستگاه‌های خرس سیاه، خرس‌ها

لابه‌لای سنگ‌ها و صخره‌ها زندگی می‌کنند.

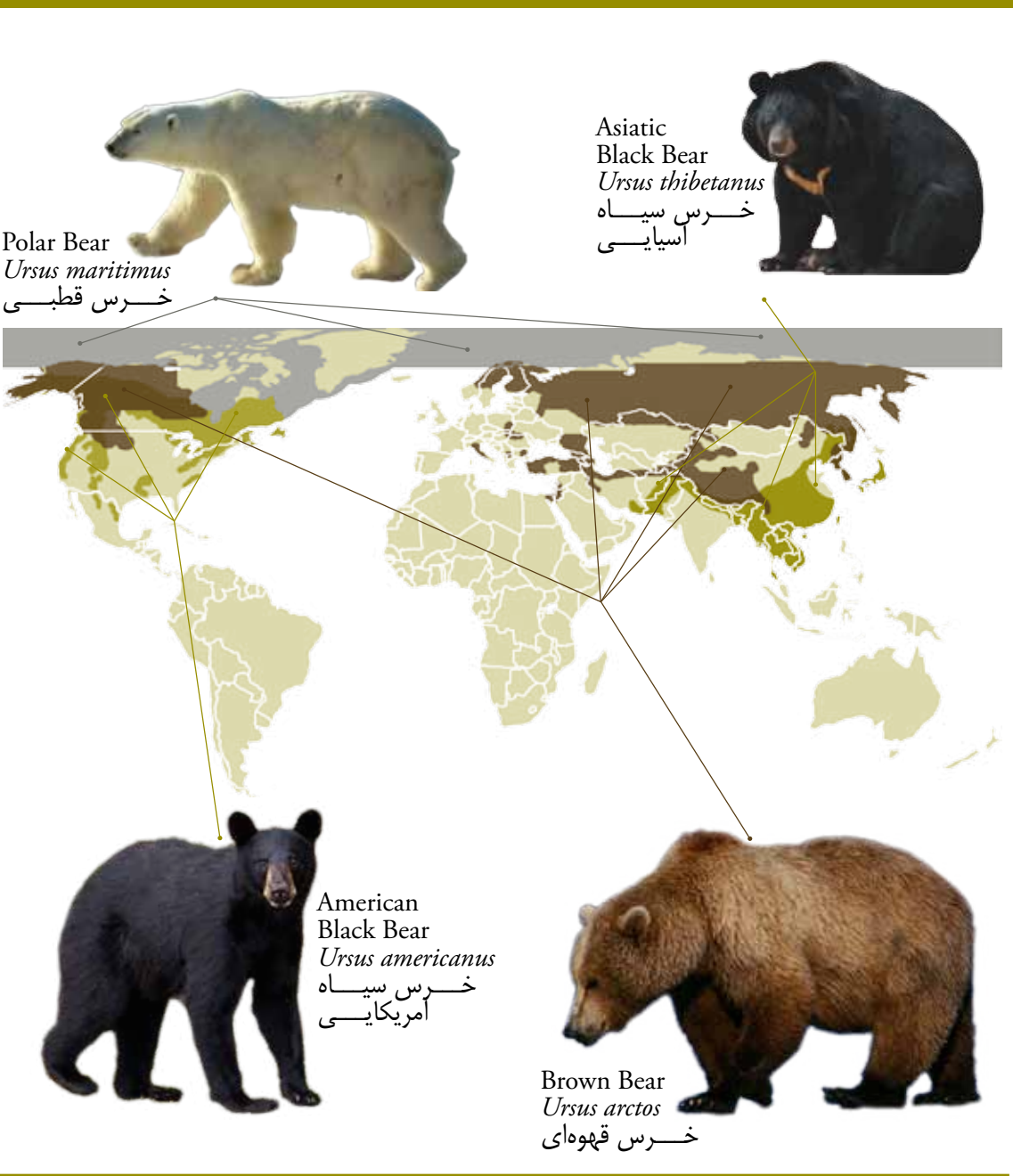
از انواع گونه‌های خرس‌ها تاکنون دو گونه در ایران شناسایی شده است: خرس سیاه و خرس قهوه‌ای. خرس قهوه‌ای (*Ursus arctos*) بزرگترین گوشت‌خوار ایران است. طول آن بین ۲ تا ۳ متر و وزن آن ۷۸۰–۱۵۰۰ کیلوگرم بوده و در طیف گسترده‌ای از نواحی اروپا، شمال و شرق آسیا و آمریکای شمالی پراکنده است. در ایران نیز در مناطق جنگلی خزر، ارسباران، زاگرس، علفزارهای مرتفع کوهستانی نزدیک جنگل، دره‌های پائین دست جنگل وجود دارد. این حیوان همه چیزخوار است و به صورت انفرادی زندگی می‌کند و لانه خود را در شیب کوهستان و بین سنگ‌های بزرگ و غارها می‌سازد.

طبیعت ایران، خرس سیاه آسیایی صفحه یک

گونه‌های متفاوت خرس در جهان

طبیعت ایران، خرس سیاه آسیایی

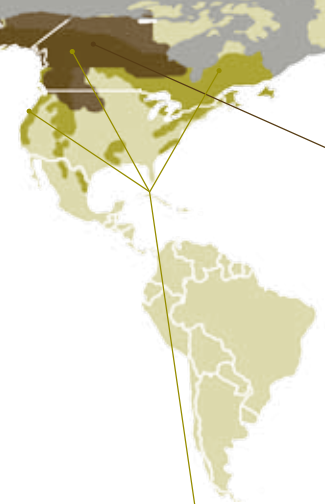
صفحهٔ پنج

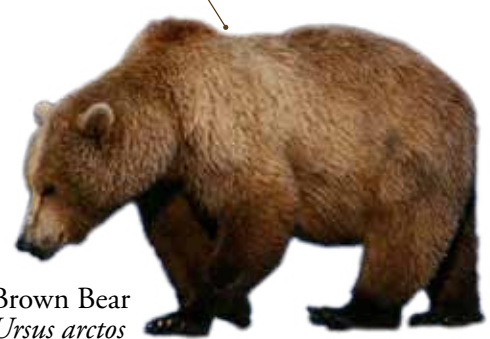
خرس قطبی

Ursus maritimus

Polar Bear

American Black Bear (Ursus americanus) خرس سیاه آمریکایی

Brown Bear

Ursus arctos

خرس قهوه‌ای

خانواده خرس‌ها دارای ۸ جنس مختلف بوده و چهار نمونه بالا از جنس *Ursus* است.

Ursus: بیشترین جمعیت گونه‌های خرس را دارا هستند و تعداد آنها از همه گونه‌های دیگر خرس‌ها بیشتر است. این گونه‌ها به هم وابستگی داشته و شکل آنها بسیار نزدیک به‌هم است. رده‌بندی‌هایی که روی خرس‌های آسیایی و آمریکای شمالی صورت گرفته نشان می‌دهد که همه از یک جنس ولی در گونه و زیرگونه با هم متفاوت‌اند.

خواب زمستانی

- خرس سیاه آسیایی در مناطق گرمسیری خواب زمستانی ندارد ولی درمناطق سردسیر خرس‌ها درفصل زمستان به غارها و سوراخ درختان پناه برده و به خواب زمستانی فرو می‌روند.
- زیست‌شناسان خواب زمستانی خرس‌ها را خواب واقعی نمی‌دانند چون همانند پستانداران کوچک دم‌ای بدن آنها چندان کاهش نمی‌یابد (حداکثر ۵ درجه کاهش می‌یابد)، همچنین آنها به محض احساس ناامنی از خواب بلند می‌شوند.
- علت اصلی خواب زمستانی کمبود مواد غذایی در فصل زمستان است. خرس‌ها می‌توانند به مدت ۲ تا ۷ ماه بدون اینکه غذا یا آب بخورند در حالت خواب باقی بمانند. شواهد نیز بیان می‌دارد که در باغ وحش‌های مناطق سردسیر که خرس‌ها تغذیه دستی می‌شوند (به این معنی که غذای مورد نیاز آنان توسط باغ وحش فراهم می‌شود) خواب زمستانی مشاهده نمی‌گردد.
- در مناطق سردسیر، که زمستان‌های بسیار سرد و پر برفی دارد، خواب زمستانی یکی از علل بقاء خرس‌ها است.
- در اواخر تابستان خرس‌ها با خوردن غذاهای فراوان (حدود ۲۰۰۰۰ کالری در روز) چربی زیادی در بدن خود ذخیره می‌سازند.
- پیش از آغاز خواب زمستانی بعضی ازگونه‌های خرس با خوردن غذاهای غیر قابل هضم نظیر مواد فیبری باعث ایجاد توده‌ای در «راست روده» شده و بدین وسیله مقعد خود را می‌بندند. هنوز علت این امر مشخص نشده است.
- با فرا رسیدن زمستان خرس دچار تغییر و تحولات فیزیولوژیکی می‌شود، از جمله عصبی و مضطرب شده، اشتهايش را از دست می‌دهد و به دنبال مکانی برای زمستان خوابی می‌گردد. او درحالی‌که تابستان را در ارتفاعات به سر برده از آنجا سرازیر شده و ده‌ها کیلومتر را برای یافتن مکان مناسبی جهت خواب زمستانی طی می‌کند.
- محل مناسب برای خواب زمستانی او غارهای دارای پوشش گیاهی و یا تنه توخالی درختان کهنسال و یا سوراخ‌های زمین، که جانور آنها را با پنجه‌هایش بزرگ می‌کند، است. پناهگاهی که او انتخاب می‌کند معمولاً همان پناهگاه سال قبل است.
- هنگامی که خرس پناهگاه مطلوبی برای خود انتخاب کرد آن را با شاخ و برگ درختان، خزه و علف‌های خشک مفروش می‌سازد و جایگاه راحتی برای خود تهیه می‌کند.
- حیوان ماده اوایل ماه آبان به خواب زمستانی می‌رود، اما جانور نر تا اواسط ماه آذر در گردش است، ولی در هر حال تا قبل از بارش اولین برف در جایگاه پنهان می‌شود؛ چرا که بیم دارد دشمنانش از آثار پای او بر روی برف‌ها پناهگاهش را پیدا کنند. پس از آنکه وارد پناهگاه شد مدت یک ماه در پناهگاهش بیدار می‌ماند تا اطمینان پیدا کند که هیچ خطری او را

- در منطقه بشاگرد شکارچیان این توله‌خرس را اسیر کرده‌اند تا به خریداران پاکستانی بفروشنند که در نبرد با سگ‌ها شرکت کند.

تهدیدات

- خرس سیاه آسیایی در حال حاضر در فهرست قرمز IUCN در آستانه انقراض CR است و از درجه حفاظتی برخوردار می‌باشد.
- وقتی جانوری از درجه حفاظتی برخوردار می‌شود به این معنا است که طی ۱۰ سال اخیر حدود ۵۰ درصد از جمعیت آن کاسته شده است.
- متأسفانه در ایران شکار بی‌رویه و نابودی زیستگاه‌ها از عوامل مهم تهدید حیات این جانور است.
- خرس در موقع خواب زمستانی نه تغذیه می‌کند و نه تخلیه می‌نماید، روده بزرگ به وسیله یک دریوش از مدفوع سفت مسدود می‌شود و تنها هنگام آغاز بهار است که این دریوش به بیرون رانده می‌شود. در این حالت حیوان که به شکل قابل توجهی لاغر شده است از پناهگاه خود خارج می‌شود.
- در بهار خرس از پناهگاه خود خارج شده و با سرو صدای زیاد نفس نفس می‌زند، موهای خود را می‌لیسد، در حالیکه صداهای ناشی از رضایت از خود خارج می‌سازد در برف یا ماسه غلت می‌زند، سپس به فکر خوردن می‌افتد. چرا که عدم تغذیه طولانی‌اش او را به شدت گرسنه کرده است.
- خرس قبل از هر چیز شروع به عمل تخلیه می‌نماید زیرا روده‌هایش مملو از مخاطهایی است که مزاحمش هستند. برای انجام این کار بر روی شکم می‌خوابد و شروع به خوردن خزه و خاک مورچه دار می‌کند. نمی‌توان مشخص کرد که مورچه‌ها را در معده‌اش می‌ریزد در اما در هر صورت مشخص است که اسید فرمیک موجود در مورچه‌ها دارای خواص لینتی (لینتی در لغت به معنای ملین می‌باشد شاید تغذیه از مورچه‌ها بعد از خواب زمستانی به دلیل تخلیه روده‌های خرس است) می‌باشد.

- در چین به منظور استفاده از مواد صفراوی این حیوان، در درمان بعضی از بیماری‌ها، متجاوز از ده هزار خرس راه، که کیسه صفرای آنها توسط لوله‌ای به بیرون وصل است، در قفس نگهداری می‌کنند.
- در ایران هر ساله تعداد زیادی از بچه خرس‌های زیبا توسط مردم محلی و شکارچیان اسیر یا کشته می‌شوند. این توله خرس‌های بی‌آزار تنها برای خوردن خرما و میوه به نخلستان‌ها رفته، از درخت‌ها بالا می‌روند و متأسفانه در همین موقع اسیر می‌شوند.
- خرس‌های اسیر شده، یا کشته می‌شوند و یا به دیگر کشورها فروخته می‌شوند. در پاکستان از این خرس‌ها برای نمایش‌های خیابانی استفاده می‌کنند. آنها سگ‌های آموزش دیده را به جان این خرس‌های بی‌پناه می‌اندازند تا با یکدیگر بجنگند و خرس‌ها را بدرند.

- نبرد خرس سیاه با سگ‌های آموزش‌دیده. مردم در خیابان‌های پاکستان جمع می‌شوند و برای پر کردن اوقات فراغت خود به این نبرد نگاه می‌کنند، که معمولاً با از پای در آمدن خرس پایان می‌یابد. عکس از WSPA / Mark Rissi

وضعیت کنونی

خرس سیاه از سازگاری بالایی با زیستگاه‌های مختلف برخوردار است، ولی به علت قابل دسترس بودن لانه و مخفی‌گاه این گونه شکارچیان به آسانی آن را می‌یابند و از بین می‌برند. تصادفات جاده‌ای به خصوص در منطقه جیرفت و کهنوج یکی دیگر از عوامل تهدید کننده خرس سیاه است. در سال هشتاد و هشت هجری شمسی پژوهشی با عنوان «بررسی وضعیت خرس سیاه و زیستگاه‌های آن در استان کرمان» توسط کارشناسان کانون پژوهش و حفاظت از طبیعت پایدار محیط‌بان و اداره کل محیط زیست استان کرمان در حال انجام است.

	
---------------	---------------

منابع:

اسدی‌پور، محمد و علی‌خانی. ۱۳۸۰. زیستگاه و پراکنش خرس سیاه در استان هرمزگان. پروژه کارشناسی محیط زیست. دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس.
اعتماد، اسماعیل. ۱۳۶۴. پستانداران ایران (جلد دوم). سازمان حفاظت محیط زیست.
قاسمی، صابر و همکاران. ۱۳۸۳. طرح بررسی وضعیت گونه‌های نادر گیاهی و جانوری استان هرمزگان. اداره کل حفاظت محیط زیست هرمزگان.
ضیایی، هوشنگ. ۱۳۷۸. راهنمای صحرایی پستانداران ایران، کانون آشنایی با حیات وحش فرهنگ نامه‌ی جانوران در ادب پارسی
لغتنامه دهخدا
فرهنگ جامع ملّی‌های فارسی

Blanford, W.T. 1875 Description of new mammalia from Persia & Baluchistan. Ann. Mag. Nat. Hist. (ser.4) 16 309-313
Blanford ,W.T. 1877 The “Mamh” of baluchistan and Ursus pruinosis, Blyth of Tibet, and on apparently undescribed tox from Baluchistan Bear Specialist Group (1996), Asiatic Black Bears. www.asiatic-blackbears.com
www.iucnredlist.org
www.wspa.org.uk

گروه گردآوری:

لیلا صدریه، طاهر قدیریان، آذر صدافتی خیسات
طراح گرافیک: پویان محسنی‌نیا
ویراستار: سحر مازیار
پاسهکاری: حامد مشیری، تارا مختاری، Dave Garshelis
شمساره پیروژه: (123) (IRA/SGP/OP4/RAF/Y2/09/14)
تاریخ انتشار: دی ۱۳۸۸

آدرس: ایران - تهران ۱۶۸۹۷۳۳۶۷
تلفن: ۲۲۸۳۲۸۹ (۰۹۸۲+)
www.plan4land.org | info@plan4land.org

لیست سرخ اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت (IUCN) در سال ۱۹۶۳ میلادی جهت نشان دادن وضعیت حفاظتی گونه‌های گیاهی و جانوری سراسر جهان به وجود آمد، این فهرست دارای ارزیابی خطر انقراض هزاران گونه و زیرگونه در جهان است.
عکس جلد از David Blank

وضعیت حفاظتی خرس سیاه آسیایی در جهان

منقوش شده EX

گونه‌های باقی مانده در اسارت EW

در آستانه انقراض CR

در معرض خطر EN

اسیب پذیر VU

تهدید پذیر NT

نگرانی کمتر LC

اطلاعات کافی نیست DD

وضعیت گونه ارزیابی نشده NE

حیات وحش ایران

خرس سیاه آسیایی

Asiatic Black Bear

طبیعت ایران، خرس سیاه آسیایی

صفحهٔ آخر

طبیعت ایران، خرس سیاه آسیایی

صفحهٔ شش